

OOGAPPEL OF TWISTAPPEL?

Vanaf het begin van de Reformatie vormt de moeder van de Heer een bron van discussie tussen katholieken en protestanten. Ds. Nico van den Akker, jarenlang predikant in de Grote Kerk van 's-Hertogenbosch, sprak over Maria als oogappel of twistappel. Deze zomer verscheen de studie 'Maria, icoon van genade' van de hand van Arnold Huijgen, hoogleraar systematische theologie aan de christelijk gereformeerde theologische universiteit van Apeldoorn. Het boek was voor de vlogger Geert de Korte, naamgenoot maar geen familie en lid van de Gereformeerde Gemeenten, aanleiding om dr. Huijgen en mijzelf samen te brengen voor een dialoog. Plaats van het gesprek was de Mariakapel in de Bossche kathedraal waar dagelijks honderden mensen een kaarsje branden bij het devotiebeeld van Maria. Ik vond het een bijzondere gebeurtenis. Een katholieke bisschop en twee rechtzinnige calvinisten in gesprek over de plaats van Maria binnen ons geloof.

Vredelievend

Inmiddels heb ik de studie van professor Huijgen kunnen lezen. Een opvallend boek in meerdere opzichten. Opvallend doordat een orthodox gereformeerde theoloog een groot systematisch boek over Maria heeft geschreven. Maar ook opvallend omdat de toon van deze studie niet polemisch is maar mild en vredelievend. In mijn ogen in ieder geval een mooi uitgangspunt voor een vruchtbare dialoog over Maria binnen de heilsgeschiedenis van God en de mensen.

Huijgen schreef zijn boek om te onderzoeken of de visie op Maria niet meer kan verbinden dan verdelen. Naar zijn mening moeten protestanten dan wel van hun koudwatervrees af maar tegelijk is niemand ermee gediend als reële verschillen worden gemaskeerd. Dat lijkt mij voor een zinvolle oecumenische dialoog over de moeder van de Heer een geschikt uitgangspunt.

God in Christus centraal

Ondanks alle accentverschillen tussen de reformatoren wordt hun theologie bepaald door een concentratie op Gods verzoenende handelen in Christus. Een en ander impliceert een relativering van de plaats van de heiligen, waaronder Maria, in de relatie met God. Als ik het goed zie, denken de reformatoren, en zeker de latere generaties protestantse theologen, antithetisch. Anders gezegd: aandacht voor menselijke verdiensten, en dus ook van een heilige als Maria, gaat ten koste van Gods soevereiniteit. Maar zouden wij voor een meer ontspannen benadering van de verhouding tussen God en mens niet moeten luisteren naar de grote kerkvader Augustinus? Mooi vind ik zijn visie dat wanneer God onze verdiensten kroont, Hij niets anders kroont dan zijn eigen gaven. Door zo te denken kunnen wij een onvruchtbare concurrentie tussen God en mens voorkomen.

Mariadevotie

Ik ben nu ruim vijf jaar bisschop van 's-Hertogenbosch. Nog steeds ben ik verwonderd over de omvang van de Mariadevotie binnen ons bisdom. Niet alleen bij de Zoete Moeder in de Sint Jan maar op veel meer plaatsen in het diocees. Persoonlijk pleit ik voor een middenweg tussen overdrijving en enghartigheid. Enghartig is een zwijgen over Maria. Overdrijving is aan de orde als zij wordt vereerd los van haar diepe verbondenheid met Christus. En vanzelfsprekend wordt een grens overschreden als Maria wordt vergoddelijkt. Zij is een mens, niet minder en niet meer. Maar wel een door God begenadigde vrouw als moeder van Christus. In mijn bisdom zie ik de Mariavroomheid als de warme onderstroom van het katholicisme. Als moeder die een gestorven zoon op haar schoot heeft gedragen, kan zij allen troosten die lijden onder groot verdriet. In een evenwichtige vroomheid wordt Maria blijvend verbonden met Christus. Maria is de eerste van de gelovigen. En zij wijst altijd door naar Christus. Evenals op de bruiloft van Kana zegt zij ook tot ons, wijzend naar haar Zoon, "Doe maar wat Hij u zeggen zal".

Mgr. dr. Gerard de Korte